

երկամարդ ունի 1 ր., խիստանց 50 կ., Այս-
վազանց 1 ր.: Ոչ ուսանողները Գոստինյան
(աժադանային) 10 ր., Գեորգ Եկմանանց 10
ր.: Ընդամենը 46 ր. 30 կ.:
Պատուական (Մշակի) խմբագրության ու-
ղարկում ենք 46 րուբլի, իսկ 30 կոպեկ գործ
ենք դնում ճանապարհածախսի:

Ենդերբան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պարսն Թոխմանյանի գաղափարական ժա-
մանակ ցույց տուած հայկական կերպար-
աները իրանց նուրբ գործուածքով, զեղեցիկ
նկարներով և զուգորդ գոյնով այնպիսի մեծ ներ-
գործութիւն են արել շատերի վրա՝ որ այժմ
ամենայն տեղ յայտնում են մեծ ցանկութիւն
ուրախութեամբ հազնիլ դրանցից, եթէ հնարք
լինի ձեռք բերել: Խորհուրդ կը տայինք մեր
տեղական վաճառականներին բանալ առանձին
խանութ հայկական ապրանքներ անուշով:
Հաւատացնում ենք, որ մեծ քանակութեամբ կը
տանեն հայկական ապրանքներ նոյն իսկ հեռա-
ւոր գաւառներից: Այդպիսով նախ կը շահվեն
հայ վաճառականները, երկրորդ՝ Հայաստանի ար-
դիւնագործութիւնը կենսականութիւն և գործա-
դրութիւն ստանալով, խիստ կը զօրանայ և վեր-
ջապէս մեր գրամական հարստութիւնը Հայաս-
տանում կը ժողովի:

Լսում ենք, որ Ներսիսեան դպրանոցը
այս վերջին տարիները խիստ մեծ ուշադրու-
թիւն է դարձնում Հայաստանի ուսումնասիրու-
թեան վրա և այդ նպատակով նշանակել է առան-
ձին դասեր Հայաստանի աշխարհագրու-
թեան և համար թէ վերին և թէ ստորին դասա-
րաններում Այժմ էլ հիմնում է հայկական թան-
գարան, որ պէտք է զետեղվեն Հայաստանի ա-
մեն տեղերի արդիւնարկական և արդիւնագոր-
ծական հարստութիւնները:

Այս տարի Ներսիսեան ուսումնարանի հո-
թերորդ դասատունը կրկին բարձրում է մանկա-
վարժութեան համար նրախիմում է պ. Բահաթ-
րեանը, որ հռչակվեցաւ որպէս «երեսի մանկա-
վարժ» ուսուցիչներում...

Լսում ենք, որ վրաստանի և խմբի թեմա-
կան վերադասող Գ. Բարխուդարեանը առաջի-
կայ սեպտեմբերից մտադիր է անպայման բոլոր
հայ ուսումնարաններում մտցնել Հայաստանի
աշխարհագրութիւնը իրեն առանձին ա-
ռարկայ և նրա վրա առանձին ուշադրութիւն
դարձնել: Երբեք որ այդքան ուշ են հասկա-
նում միտայինք Հայաստան ուսումնասիրելու
հարցը, բայց լաւ է ուշ, քան երբեք:

ՇՈՒՇՈՒՅՑ պ. Տ. Նազարեանց խնդրում է
մեզ յայտնել հետեւեալը: «Այս տեսակ մեր հրա-
տարականութիւնների երրորդ զբաղը «Երկու
Մանրակապ» (Լուսն աղան և Մէլիզինի քննան),
Ալֆոնս Գոդիէ, Գինն է 15 կ.: Հայերէն Ս. Միս-
Կիսի, Տիգրան Նազարեանց»:

ՇՈՒՇՈՒՅՑ մեզ գրում են. Անցան սամսներ,
զեռ տեղային դպրոցի հոգաբարձութեան ընտրու-
թիւնը չէ վերջացած: Այսպիսով ոչ միայն զբա-
ղողը մնացել է անտէր, այլ ահազին եկեղեցա-
կան կալուածներ, որ հոգաբարձութեան կառա-
վարութեան ներքոյ էին, և որոնցից դպրոցը
խրաբանչիւր տարի հազարներով եկամուտ էր
ստանում, — մնացել են առանց հսկողութեան
Մի քանի թուրք բէկեր արդէն սկսել են յիշեալ
եկեղեցական կալուածների մասին դատ բաց ա-
նել և խնդիր են ներկայացրել, բայց թէ դպրո-
ցի և թէ եկեղեցու իրաւունքները այդ կա-
լուածքների վերաբերութեամբ պաշտպանող չը
կայ: շատ հասկանալի է, որ թուրքերը կը վա-
տակեն դատը: Նամակագիրը աւելացնում է, որ
խռովութիւնների պատճառը տեղային յաջորդն
է, որ ժողովրդի մէջ երկպառակութիւն սերմա-
նելով, ամեն ինչ քանդում է:

Մեզ գրում են ՇՈՒՇՈՒՅՑ: Այս օրերում վախ-
ճանկեցաւ մի հարուստ վաճառական Ա. թ. հա-
զնանդատի օրը քելին տուեցին հանդուցեալի
հոգու փրկութեան համար, որի վրա ծախվեցաւ
աւելի քան 2,000 րուբլ: Աւելի լաւ կը լինէր

այդ գումարը մի այլ բարեգործական նպատակի
համար գործ դնելին:

ՇՈՒՇՈՒՅՑ գրում են մեզ, որ մի նշանաւոր
կուրս պատանեց մի խումբ թուրքերի և հայերի
մէջ, որը կարող էր վտանգաւոր կերպարանք
ստանալ, եթէ ոստիկանութիւնը չուտ վրա չը
հասնէր:

Պ. Արեւ Ապրեանցը ՇՈՒՇՈՒՅՑ խնդրում է
մեզ յայտնել, որ նա ստանում է անդադար ծը-
րարներով 1-ր. Բաֆֆիի «Երես թը» վէպի հա-
մար, մինչդեռ նրա զինը 1 ր. 20 կ. է: Եթէ
մէկ րուբլի ուղարկողները չը լրացնեն պակա-
սորը, նրանց զիբք չի ուղարկվի, կարող են ի-
րանց փողը յետ ստանալ:

ՇՈՒՇՈՒՅՑ գրում են մեզ, որ այս տարի առատ
անձրևներից յետոյ թէ ցորենի և թէ միւս բեր-
քերը խիստ առատ են, բայց չեղածի սերմերը
մեծ մասամբ փչացան անձրևից: Այս տարի տե-
ղային մետաքսը խիստ սակաւ կը լինի և բա-
ժոժները վատ:

Մամուլի տակից դուրս եկաւ և վաճառվում
է «Մշակի» խմբագրատուն մէջ, այլ և թիֆլիսի
հայ գրավաճառների մօտ Բաֆֆիի «Երես թը»
Բէկ» անունով վէպի առաջին և երկրորդ մա-
սերը միասին կազմված: Գիրքը բաղկանում է
440 երեսներից, տպված է մաքուր թղթի վրա:
Գինն է 1 ր. 50: «Երես թը» երրորդ մա-
սը նոյնպէս լոյս կը տեսնի առանձին զբաղով,
երբ նրա տպագրութիւնը «Մշակի» մէջ աւարտ-
ված կը լինի, որովհետեւ «Մշակի» մէջ տպվելով,
մի և նոյն ժամանակ առանձին բրօշուր է կազմ-
վում:

Այսօր, հինգշաբթի, յունիսի 11-ին պ. Ա-
ղաման տալիս է Պալմի թատրոնում իր հը-
րաժշտի երկերով: Երեկոյցը բաղկացած կը
լինի երաժշտական և դրամատիկական երեք
մասերից: Առաջին մաս. «Փարիզի աղքատներ»
դրամայի առաջաբան: Երկրորդ մաս. երաժշտա-
կան և դրամական: Երրորդ մաս. Երեկոյցի
«Առաջակներ» չորրորդ գործողութիւնը: Կը
մասնակցեն, տիկին Չմէկեան, օրիորդ Պօպով,
պ. պ. Չիսեան (որ կաճէ ջութակի վրա), Լէա-
րով, Չմէկեան, Աւարեանց և Տէր-Գալիանց:
Սկիզբը 8 ժամին, Գինը սովորական են:

Քաղաքում լուրեր են տարածված որ Թիֆլի-
սի սուրբ Նինայի օրիորդական դպրոցում և
օրիորդական ինստիտուտի գանձարաններից բա-
ւական մեծ գումարներ են վաճառված: Այդ եր-
կու հիմնարկութիւնների մէջ գանձապահ իշ-
խան Ալիզան Երիտասին է: Ասում են որ կա-
րած գումարը հասնում է 120,000 րուբլի:

Երեսին փոստատան կառավարչի նամակին,
որ տպված էր նորերում «Մշակի» մէջ, մենք
կարող ենք պատասխանել հետեւեալը: Մեզ անհ-
նարին է մատնացող անել փոստատան այն ծա-
ռայողների անունների վրա, որոնք իրանց սե-
փականացրել են լուսանկարներ և գրքեր, բայց
հրախրում ենք մեր թղթակցին յայտնել թէ ու-
րքեր են եղել, որոնք չին ստացել իրանց անու-
նով ուղարկված նամակները, լուսանկարները և
գրքերը:

Լսում ենք որ Թիֆլիսում հիմնվել է մի բա-
ժանորդական ընկերութիւն զեղատան ապրանք-
ները ծախելու: Ընկերութիւնը կը կրի «Գեղա-
տան ապրանքներ ծախող կովկասեան ընկերու-
թիւն» անունը: Ընկերութեան բաժանորդու-
թիւնը արժէ 500 րուբլ և բոլոր բաժինները ար-
դէն վեր առած են, այնպէս որ ընկերութեան
հիմնական գրամագույնը հասնում է 150,000
րուբլ գումարի: Ընկերութիւնը նպատակ ունի,
երբ նրա գործերը կընդարձակվեն, բացի ապ-
րանքների ծախուց, ձեռք առլ և զեղատան
նիւթերի տեղական արդիւնաբերութեանը: Չէ
կարելի չը համակրել այդ տեսակ օգտաւէտ հիմ-
նարկութեանը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Կայսերական պարլամենտը, քննելով բան-
ւորներին ապահովելու օրինագիծը, հաս-
տատեց 12—42 յօդուածները: Նրանցից
նշանաւորը 13-դ յօդուածն է, որ վերաբե-
րում է ապահովական վարձատրութեանը:
Պարլամենտը մերժեց այդ յօդուածի կա-
ռավարական խմբագրութիւնը և ընդունեց
մանաժողովի խմբագրութիւնը, որի համե-
մատ ապահովական վարձատրութեան $\frac{2}{3}$
վճարում է գործատէրը, իսկ $\frac{1}{3}$ գործաւորը:
Վերջինի մասը կարելի է վճարել աղքատ-
ներին օգնող գանձարաններից: Այդ հարցի
մասին վիճարանութիւնների ժամանակ պար-
լամենտի սօցիալիստական կուսակցութեան
անդամներից մէկը պաշտպանեց Առեւի
առաջարկութիւնը, որի համեմատ ապահո-
վական վարձատրութիւնը պէտք է ամբող-
ջապէս գործատէրը վճարէ:

ձառախօսքը ասաց, որ սոփիսկ բանւորին
վճարել վարձատրութեան մի մասը, կը նը-
շանակէ խիւ նրանց մի ձեռքով այն, ինչ-
որ արվում է միւսով: Բացի այդ, նրա կար-
ծիքով, օրէնքը կատարեալ չէ, քանի որ
բանւորների մի մասը ապահոված կը լինի,
իսկ միւսը ոչ: «Եթէ այդ օրէնքը չէ վե-
րաբերում բոլոր բանւորներին, ասաց նա,
ուրեմն ո՛ւր է այն գործնական քրիստոնէա-
կան ոգին, որի մասին այստեղ խօսում էին:
Ես օրինազօրի մէջ տեսնում եմ մի ինքնու-
րոյն ոգի, որ մի քանի հարկատուներից
գրամ է վերցնում և տալիս է նրանց, ու-
րոնք արտօնութիւն ունեն»:

Առաջագէտ Բիստեր յարձակվում էր իշ-
խան Բիստերի ամբողջ ներքին քաղաքա-
կանութեան վրա: Այն առաջարկութիւնը,
որի համեմատ պետութիւնը պէտք է տայ
բանւորին ապահովական վարձատրութեան
մեծ մասը, Բիստեր մի միջոց է համարում
բանւորներին ստրկացնելու համար: «Այդ-
պիսով, ասաց նա, մենք յետ կը դառնանք
ոչ թէ 1848 թ., այլ 1808 թ., Ֆրիդրիխ-
Մեծի ժամանակներին, երբ գիշերներով
բռնում էին զինուորներին և երբ երկիրը
կառավարվում էր տասնապետի փայտով»:
Մնացած յօդուածները վիճարանութիւններ
չը ծագեցրին: Բայց ասագի նիստերը յետա-
ձգված են մինչև յունիսի 9-ը: Ընտրողա-
կան շրջանը արդէն սկսվել է:

Գերմանիայի մէջ շատ են խօսում ներ-
քին գործերի միջոցաւ Պետական վերջին
շրջաբերականի մասին, որ խոստանում է
համայնքներին ուսումնարաններից վերցնող
հարկերը փոքրացնել, եթէ կառավարու-
թեան ձեռնարկած հարկային վերանորո-
գութիւնները կաջողվեն, այսինքն եթէ ա-
ռաջիկայ ընտրութիւնների ժամանակ այն-
պիսի պատգամաւորներ կուղարկվին բայցա-
տազ, որոնք համակրում են իշխան Բիս-
տերի քաղաքականութեանը: Այդ շրջա-
բերականով ընտրողական արշաւանք է ըսկա-
վում առաջագէտների և ազգային-ազատա-
միտների ղեմ: Կիսապաշտօնական լրագիր-
ները մեղադրում են այդ երկու կուսակցու-
թիւններին, իրր թէ նրանք գրգռում են
Համբուրգ քաղաքին ընդդիմանալ կառավա-
րութեանը:

ԱՆԳԼԻԱ

Յունիսի 5-ին Լոնդոնում Հայդ-պարկի
մէջ կայացաւ իրանդական ժողով, որ շատ
բազմամարդ չէր անձրեկ պատճառով: Այ-
նու ամենայնիւ պարկի մէջ մի քանի խումբ
երբ էին հաւաքվել: Պարսկ մի ծառ ար-

տասանեց, որով պահանջեց Ֆերմերներին
արտաքսել դադարեցնել և Ֆորստերի
հրաժարականը, որի վարչական եղանակը
իրանդացիների համբուրգ թիւնը կարց:
Խօսեցին նոյնպէս իրանդացի մի քանի այլ
պատգամաւորներ, որոնք սատակ պախա-
րատեցը կարգի միջոցները: Նրանց կարծի-
քով անհրաժեշտ է դադարեցնել Ֆերմե-
րներին արտաքսել և ազատել բանտից իր-
անդական միութեան կալանաւորված ան-
գամներին:

Նոյն օրը Պարսկի քոյրը մի ծառ ար-
տասանեց իրանդիայի մէջ, բազմամարդ
ժողովի առաջ:

«Daily News» լրագիրը խորհուրդ է
տալիս կառավարութեանը դադարեցնել Ֆեր-
մերների արտաքսելը, որպէս զի իրանդա-
յի մէջ ապստամբութիւն չը ծագի:

Մի աստիճանաւորի վրա, որ կամենում էր
արտաքսել Ֆերմերին իրանդիայի կոմու-
թիւններից մէկում, մի քանի կանայք յար-
ձակվեցան: Աստիճանաւորը հանեց իր բե-
ւովքը և ուղղեց նրան մի կնոջ վրա: Այդ
ժամանակ նրա վրա յարձակվեցան բազմա-
թիւ կանայք, իսկ նրա բեւովքը, ար-
ձակեցին օդի մէջ, հանեցին աստիճանա-
ւորի շորերը և կատարելապէս մերկացրած
նրան թողին փողոցի մէջ ընկած:

Անգլիական լրագիրները հաղորդում են,
որ ռուսաց կառավարութիւնը մտադիր է
Եւրոպայի մեյրաքաղաքների մէջ պոլիցիա-
կան կայարաններ հիմնել յեղափոխական
ներին վրա հակելու համար: Դենսկի մէջ
պոլիցիական չորս գործակատարներ կը լի-
նեն և երկու ծառայողներ: Նոյնանման կա-
յարաններ կը հիմնվեն Լոնդոնի, Փարիզի,
Վիեննայի, Բեռլինի և Հոսթի մէջ:

ԲՕԼԳԱՐԻԱ

Բօլգարիայի մէջ կատարվող անցքերը
գրաւում են պետութիւնների ուշադրու-
թիւնը, որոնք արդէն բանակցում են ի-
րանց այն ընթացքի առիթով, որ նրանք
պէտք է բռնեն, եթէ իշխան Ալեքսանդր
հրաժարվի բօլգարական գահից: Բ. Գոսթը
այդ բանակցութիւններին չէ մասնակցում
«Times» լրագրի տեղեկութիւնների հա-
մեմատ, պետութիւնների մէջ այն համոզ-
մունքն է տիրապետում, որ պէտք է ազա-
տութիւն տալ բօլգարացիներին իրանց ներ-
քին գործերի վերաբերութեամբ, քանի որ
նրանք չեն իսանդարի Բեռլինի գաշնադրով
որոշված սահմանները:

Լոնդոնի լրագիրները հաղորդում են, որ
Ֆիլիպպոպոլից հասաւ Սօֆիա բօլգարական
էպարխոսը և անուանի բօլգարացիներից ժո-
ղով կազմեց, որ պէտք է քննել գանազան
միջոցներ իշխանին ժողովրդի հետ հաշ-
տեցնելու և համաձայնութիւն կայացնելու
համար: Կզգարխոսի ձեռնարկած գործի ա-
ջողութիւնը կասկածելի է:

Եթէ իշխան Ալեքսանդր հրաժարվի բօլ-
գարական գահից, նրան կը յաջորդէ Գա-
նիայի Թագաւորի փոքր որդի իշխան Վոյ-
րուհի, իսկ միւսը Ուելսի իշխանուհի
Ալիսերէ է, որ իշխան Վոլգեմար մեծ
պաշտպանութիւն կը գտնի: Կարծում
են, որ իշխան Ալեքսանդր ուրախութեամբ
կը հեռանայ Բօլգարիայից, եթէ կը հա-
մոզվի, որ բօլգարացիները անտարբեր են
մնում ղէպի նրա հրաժարականը: Այս-
դէպքում օտար պետութիւնները կառա-
ջարկեն իշխան Վոլգեմարին: